

An Gannas

Niver 510

Mis-Metheven 2019

GWARNYANS AN ORSEDH

Derivas kott ha
skeusennow moy,
folenn 12

Y'n mis ma ynwedh...

- Ultima Thule
- Senedh Alban
- Noswara
- Trenow Hyns Horn
- Porthia ha moy...

Fest Kernewek

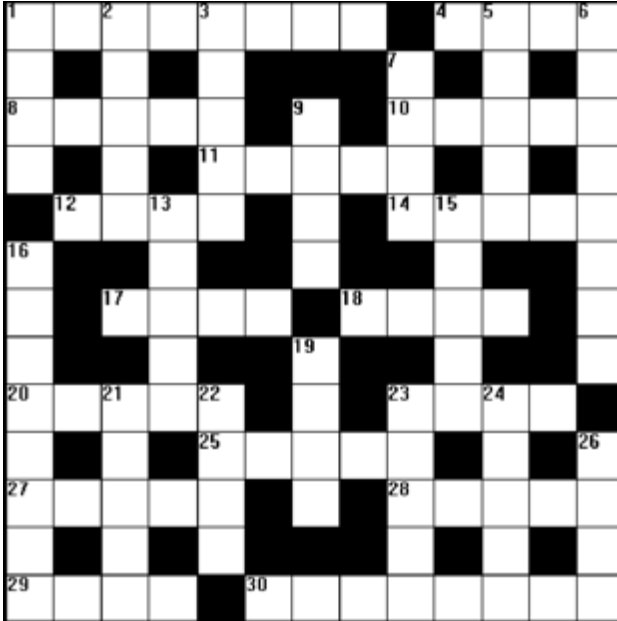
Kedhlow a-dro dhe'n hwarvos dhe Grestir
dy'Sadorn 15ves mis-Metheven, folenn 7

Krowseryow gans Ray Edwards

??? Folenn a
Jalenjys
????
??

war-nans:

1. Nyns yw tas (4)
2. Yth *hanwav bugh ha* (OM 123) (5)
3. Skoedh rag ros dhe dreylya warnodho (5)
5. Onan rag an troes arall (*Gwel 20 a-dreus*) (5)
6. Moy es onan (8)
7. *Gortos yn Sowsnek* (4)
9. Diwweyth naw (4)
13. Golowi (5)
15. Tir orth amal yntra dyw vro (5)
16. Pur drist (8)
19. Tir gans dowr oll a-dro (4)
21. Stevel rag dyghtya boes (5)
22. Kroadur heb garrow (4)
23. Poenvos (5)
24. Splanner (5)
26. Neb a wonis an tir (4)

a-dreus:

1. An mis ma (8)	20. Onan rag unn troes
(<i>Gwel 5 war-nans</i>) (5)
4. Nyns yw ogas (4)	23. Kyst vras (4)
8. Best rag tenna kerri (5)	25. Estren (5)
10. Afina (5)	27. Drog y semlant (5)
11. Mos a-bervedh (5)	28. Skol rag tus devedhys
dhe oes (5)
12. Kewer (4)	29. Dekkweyth deg(4)
14. Tas Yesu (5)	30. Agan yeth ni (8)
17. Rag dybri (4)	
18. Termyn may ma golow
an howl (4)	

Gorthybow dhe'n

krowseryow Mis-Me 2019

Ervirans Felsys

Niver 006

Defend dhe-ves onan a'n dhiw lytherenn yn pub pedrek rynnys rag diskudha rastell growseryow kowlwrys. An gorthyp a vydh res nessa mis.

E	T	G	N	I
S	R	A	H	A
L		L		S
D		E		T
O	Y	N	M	A
E	S	T	D	P
E		E		B
D		Y		L
J	E	A	F	I
H	Y	N	J	R

Gorthyp mis-Me 2019 (Niver 005):

M	I	S	M	E
O		E		S
R	E	S	E	K
E		O		I
K	E	N	Y	S

Ultima Thule

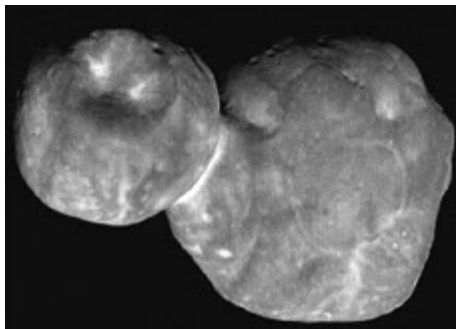
WOSA an davell 'New Horizons' dhe bassya an planet korr 'Plouton' ogas ha diw vledhen lemmyn, hwithrans a veu gwrys dhe weles mars esa neppyth aral a ylli bos studhyes gensi yn efanvos. Kyns pell neppyth a veu kevys gans an pellweler efanvos Hubble ha nyns esa edhom dhe dreylya meur hyns an davell may hylli hi omvetya gensi.

An dra ma o heb mar korf yw desedhys y'n Grugys Kuiper, neb bilvil a vildiryow pella es Plouton dhyworth an Norvys. Kyn hwrug Hubble kemeres skeusen, nyns o marnas neb dyjyn war an plat. Y feu res an hanow 'Ultima Thule' hag y feu deseveys drehedhes an dra y'n vledhen nowydh hevlyna.

PELLWELER Hubble. (Skeusen: NASA)

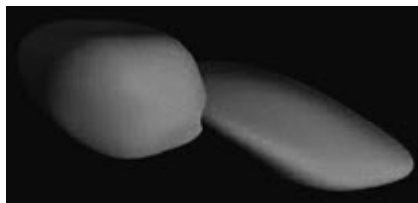
Yth esa govenegow gans neppyth mar bell ha mar vyghan, na wrussa an davell 'New Horizons' y gelli yn tien y'n braster meur a efanvos, mes dhe Vledhen Nowydh 'New Horizons', ow resek der efanvos a skavder moy es 51,000 km an our (po 14 km an eylen), hi a'n passyas a-ji dhe 3,500 km a'n enep Ultima Thule. Gans skavder mar ughel ha braster Ultima Thule mar vyghan, yth esa chons gwiw na wrussa an kamera kemeres skeusen – martesen travydh marnas efanvos gwag. Mes mar gewar o reknansow an steronydhyon, skeusen pur gler a veu kemerys.

ULTIMA Thule. (Skeusen: NASA)

Yth esa marth dhe'n steronydhyon bytte-gyns pan welsons i shap an dra. Dhyworth skeusennow a-varra, pan nag o possybyl gweles marnas neb shap angompes, dhe weles y vos furvys a dhew gorf, junmys war-barth.

Dhe'n dalleth, y feu prederys bos an dhew gorf ogas ha rond, mes wosa mires orth skeusennow erel, y feu gwelys aga bos furvys a shapys dyffrans, dell yw diskedhys omma...

(Skeusen: NASA)

Yn despit golow an Howl ena bos 1,900 gweyth gwanna es omma war an Norvys, marthys yw bos an skeusennow kemerys gans 'New Horizons' mar gler. ♦

Askorrys gans Matthi Clarke
**Pellwolok
an Gernewegva**
a yll bos kevys dre

A' Phàrlamaid Albannach

KYNS Kevambos an Kesunyans (*Treaty of Union*) 1707, yth esa senedh dhe Alban. A-dhia an 10ves mis-Me 1999, re beu Senedh Albanek unnweyth arta, wosa ogas dhe deyr hansblydhen. Yth yw henwys yn Gàidhlig (Gwydhelek) *A' Phàrlamaid Albannach*, leverys a-dro dhe *uh-fâr-luh-mij àl-uh-pàn-ogh*, hag ow styrya heb mar An Senedh Albanek. Desyns o an drehevyans marthek ha teg gans an pennser spaynek Enric Miralles, hag igerys a veu gans an Vyghternes Ealasaid (*è-luh-sij*, Elizabeth, Nessa a Bow Sows, ha Kynsa a Alban). Dell leverir, an drehevyans yw kepar ha skath trelys penn a-warth' a-woeles, hag yw marthus teg gans nebes tus, ha marthus hager gans re erell.

An Senedh ny'n jeves galloes gul laghys po reythyow marnas yn nebes testennow, hag yw henwys digresennys, kepar hag ammeth, adhyskans, kyrghynnedh, yeghes, sport hag erell. An re erell oll, kepar ha diogeleth sosyel, darlesans, ammok, arveth, polisi estren hag erell, yw gwithys gans governans Westminster.

AN Chambour Dadhel.

SENEHDH Alban.

Yma 129 esel an Senedh Albanek, 73 anedha negysydhon pastellow-vro, ha 56 huni eseli ranndiryel. Hemm yw system ragleva kemusurel henwys An System Esel-Ynwedhek (*Additional Member System*). Rag pub votyer, yma esel pastell-vro ha dewis a seyth esel ranndiryel, ytho eth negysydh oll-warbarth. Eseli yw henwys *Buill Pàrlamaid na h-Alba* po BPA yn Gàidhlig po *Member of the Scottish Parliament* po MSP yn Sowsnek. Y'n eur ma, aga fartiow yw kepar dell syw:

<i>Pàrtaidh Nàiseanta na h-Alba</i> (Parti Kenedhlek an Alban)	63
<i>Pàrtaidh Tòraidheach na h-Alba</i> (Tori)	31
<i>Pàrtaidh Làbarach na h-Alba</i> (Lavur)	24
<i>Pàrtaidh Uaine na h-Alba</i> (Gwyrddh)	6
<i>Pàrtaidh Libearalach Deamocratach na h-Alba</i> (Lib Dem)	5

Ytho, dell welir, nyns eus rann-vrassa dhe'n PNA po SNP (*Scottish National Party*). Yth yw governans rann-le dhe Alban; lieskweyth, an Parti SNP a wra fydhya y'n Parti Gwyrddh rag skoedhyans.

Negys an Senedh yw kepar ha negys pub senedh oll. Yma dadhelvaow (*deasbadan*), govynnadow orth an Kynsa Menyster (*ceistean a' Phrìomh Mhinistair*), derivadow menysterek (*aithrisean ministreil*) hag erell. Ynwedh, yma lies kessedhek an senedh, hag

AN Soler Poblek. KEN Macintosh.

a wra dadhla reythyans (*reachdas*), govynnadow (*rannsachaidhean*), hwilansow (*ath-chuingean*, *petitions*) hag erell. An Kynsa Menyster y'n eur ma yw Nicola Sturgeon.

Desin an *t-Seòmar Deasbaid* (*tchò-muhr jè-us-bij*, ow styrya Chambour Dadhel) yw arnowydh: yth yw hanter-kylgh, may fo gwel gler rag pub esel a'n esel usi ow kewsel. Yma Soedhek Ow Kaderya (*Presiding Officer*), kepar ha'n Speaker y'n Senedh Westminster. Y'n eur ma, ev yw Ken Macintosh (Tori), hag a dhallathas *stooshie* bras (*stooshie* yw ger Scots ow styrya habadoellya) y'n vlydhen eus passyes yn unn leverel bos Bretmes mater gwithys gans Westminster ha ny ylli *A' Phàrlamaid Albannach* gul reythyansow yn y geve. Mes – dihaval dhe Senedh Westminster – ny wra eseli keskerdhes dre darasow rag votya. Votyans yw tredanek yn tien y'n senedh arnowydh albanek, hag yma korgowsell dhe bup esel ha skrin jynn-amontya orth pub esedh. ♦

NICOLA Sturgeon ha Yowann Byghan.

An Nowodhow 103.9 | 95.2 FM
**Nowodhow berr yn Kernewek
 Radyo Kernow | 2.00 w.h. dy'Sul**
 Geryow an dowlenn a yll bos redys
 diworth gwiasva Kowethas an Yeth Kernewek:
www.cornish-language.org

**Servisyow Eglos
 Dyddhasow Avisys**

AN REVROND Chenon Jane Kneebone a dhanvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu. Pub servis a wra dalleth dhe 3.00 eur, mar nyns yw ken derivys:

- 4a mis Metheven (dy'Meurth),**
Penneglos Truru, 5.30 wh, Oferen
Genys war Wool Sen Petrok.
- 21a mis Gortheren,** Eglos Sen Breaka
war Wool Sen Jamys.
- 27ves mis Gortheren,** Penneglos Truru,
dhe 12 wh, Oferen Gewsys war Wool
Sen Samson.
- 8ves mis Gwynngala,** Eglospluw
Lannust, Gwesperow an Orsedh
- 15ves mis Gwynngala,** Chapel
Methodek Sen Iv, Goldheys.
- 29ves mis Gwynngala,** Eglos an Bluw,
Tresulwedhen, Goldheys.
- 1a mis Kevardhu,** Eglos Budhek, Servis
Asvens.
- 15ves mis Kevardhu,** Chapel Sen Iv,
Servis Nadelik.
- 29ves mis Kevardhu,** Eglos Sen Euny,
Resrudh, Servis Nadelik.
- 5es mis Genver 2020,** Eglos an Bluw,
Lanystyli, Servis Stool.

Pella derivadow a-dhyworth:

Rev Chenon Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com

Noswara

gans Mary Sutcliffe

Treylys hag amendys dhiworth Tales of the
Cornish Fishermen gans Cyril Noall,
dyllys gans Tor Mark Press, Truru

Y'N etegves kansblydhen, meur a skathow-pyskessa a woelya dhiworth Kernow dhe'n Mor Kledh rag pyskessa an hernenn-wynn. I a dhehweli wosa nebes misyow. Meur a byskadoryon a dhri dhe-dre rohow rag aga theylu ha'ga hothmans. Y'n vlydhen 1880, nebes tus a dhallathas dri melyseth gostek rag aga huwyon golonn hag ynwedh tobakko da. Henn o marthus drefenn nag o pyskadoryon tus wolusek. Mes an acheson o yth esa nebes gorholyon Iseldiryek gans gwara devnydhyoryon, 'gwerthjiow ow neuvella' a dhallathas gwertha stoff a bris isel dhe'n varners. An gwerthasow ma a hwarva war vor, pell dhiworth an Tollji ha'n dollwesyon a wodhya travyth y'ga hever.

Dres nebes blydhynow oll o da. An werin a enjoya aga gwara heb tollow. Mes wosa termyn, yth esa yn Porthia kemmys tobakko dhiworth noswikorieth may konvedhas perghennow an gwerthjiow an pyth esa ow hwarvos ha, serrys gans aga holl a wayn, i a gedhlas an dollwesyon. Chyf an Dollwesyon a erviras, pan dhehwelas an gorholyon dhiworth an Mor Kledh, may fedha oll an gorholyon hwilys kyns i dhe dhrehedhes an porth.

An kynsa gorhel, *Charles* y hanow, a dhrehedhas Porthia dy'Lun mis-Gwynngala

kyns an gorholyon erell. An dollwesyon a hwilas oll an karg ha kabynnnow ha kavoes dew hanterpeuns a dobakko. An perghenn a veu dalghennys ha'n justisyow a'n spalas unn peuns ha pypm solsow yn kostow.

Yth esa awos henna euth yn Porthia drefenn bos an kynsa kas pan via neb pyskador darsywyw rag drogober a'n par na. Res o dhe deyluyow mayni an skathow-pyskessa gwarnya an byskadoryon; ytho i a dhannvonas skath vyghan dhe wortos ogas dhe'n porth ha leverel dhedha dhe dewlel aga noswara y'n mor. Rag tekkenn an towl ma o sewen ha ny veu kevys noswara vyth. Mes a verr spys yth esa moy ha moy skathow – pyskessa ow tehweles dhe Borthia.

Dew worhel, an *Meuredhek* ha'n *Matilda*, ny gemmersons an gwarnyans. An dolwesyon, orth aga hwilas, a gavas tri botell a velyseth. Ny via an re ma kudhys. An botellow a veu sesys ha'n byskadoryon a veu dalghennys ha remandyes dhe soedhva an kreslu diwettha y'n jydh.

Nowodhow a lesas dres Porthia ha bush bras a dus a omguntellas a-dherag daras Hel an Dre ha Soedhva an Kreslu. Pan omdhiskwedhas an Tollwas, yth esa gesyow ha garmow. An tri den a veu gorhemmynnys dhe reportya dhe Soedhva an Kreslu dy'Mergher. Byttegyns, y'n termyn na y teuth an nowodhow y feu onan a vayni an *Matilda* dalghennys drefenn bos ganso noswara a dobakko ha sigarow. Ev a veu gorrys dhe'n Tollji yn gwith ha'n bush a dus ow sywya hag owth usa skoedhyans ragdho. Mes an pyskador yowynk a veu livrys a verr spys.

SKEUSENN: lu lestri Porthia rag pyskessa hernenn-wynn yn oes moy a-dhiwedhes.

Gorthugherweyth rann jyf an lu lestri pyskessa dhiworth an Mor Kledh, ogas ha dew-ugens gorhel, a dhallathas dos mes a Borthia, wosa misyow a estrik. Yth esa bush bras a dus ow kortos an gorholyon. Drefenn bos keniver gorholyon, ny ylli an boghes dollwesyon hwilas lestri yn maner effeythus. Kekeffrys i a veu ownekhes gans an bush bras eskarek. Ytho, ny veu noswara vyth trovyes.

Trial an byskadoryon a hwarva mis-Gwynngala. Laghyas an byskadoryon a argyas bos res disklyerya gwara y'n Tollji a-berth yn peswar warn ugens our wosa devedhyans yn porth. Mes an *Meuredhek* a veu hwilys kettell diras ev; ytho ny ylli an varners disklyerya aga frenasow. Ynwedh, ny via an velyseth kudhys. Ytho nyns esa ewnheans vyth rag an charj. An byskadoryon a veu livrys.

An dus y'n vreuslys, oll kothmans an byskadoryon, a sevis ha gamma dre lowena. An breusyas a dhaswrug rewl ha krodhvolas yn hwerow yn kever an justisyow erell neb re wodrigsa dhe-dre, heb falladow, ownek a goler an werin mar prisonsens an byskadoryon.

Kas yn kever an dobakko a veu gordhyllys ha'n werin o yn delit. Ny grysi an brassa rann a Gernowyon bos noswikorieth drogober. ♦

Radyo an Gernewegva

Towlenn radyo yn Kernewek pub seythun restrys yw gans Matthi Clarke ILOW, KOWS HA NOWODHOW

www.anradyo.com

FEST KERNEWEK

Yma Fest Kernewek ow hwarvos an mis ma

Y FYDH hwarvos bras an mis ma. **Fest Kernewek** yw goel a ilow, prydydhieth ha drollow Kernewek hag a wra hwarvos orth **Krestir**, Poll (yntra Kambronn ha Resrudh), **dy'Sadorn 15ves a vis-Meth-even** (11:00–23:00).

Yn mysk gwrythoryon derivys bys omma yma **Tir ha Tavas, Mammvro, Teyr, Tom O'Reilly ha'n Swaggers, Legest Frankenstein, Graham Sandercock, Desperate Measures, Skwardya** ha **Cenris**.

Bagasow pennlinenn yw **Hanterhir, The Rowan Tree** ha **Black Eyed Nancy** neb re dhehwelis a-gynsow a'n Kesstrif Kanow Keskeltek 2019 yn Iwerdhon.

Ordenys yw Fest Kernewek gans an Rosweyth. Toknys yw £10 (prenys kys an jydh) po £12 orth an daras. Y hyllir aga frena a-dhiworth:

www.eventbrite.co.uk/e/fest-kernekek-tickets-55757960561

Yma manylyon moy dhe:

www.facebook.com/FestKernewek

An trenow hyns horn yn Kernow ha Dewnens

gans Frank Blewett

PAN en vy yowynk, an trenow kernewek oll o trenow ethen hag o marthys, pur allosek ha resyek. My re garas prest an hensyow horn, mes yn arbennek an jynnow ethen. An unnik kudyn o dhe vos a-ji dhe gowfordh pan gevys hudh-yglennow y'n dewlagas mars o ygor fenester an kocha.

Keffrys, pan en vy mab, marth o genev dhe weles trenow ow mos dyworth Pennsans dhe lies tre: dhe Manchester, Edinburgh, hogen Aberdeen. Y hyllys mos dhe Loundres dekkweyth pub dydh! My a vyajya yn fenowgh y'm hunros.

Y'n jydh hedhyw, nyns eus lies tren ethen. Byttegyns, hogen heb trenyow ethen, gwell yw genev hwath vyajya gans hyns horn. Pur skwithus yw lywya yn karr dhe Loundres po Aberplymm, mes gans tren y hyllir omlowenhe. Dhe wir, yma meur a rannow dhe les gans an hyns horn a Bennisans dhe Loundres. Dhe'm tybyans vy, yma an tekka rann hyns horn dyworth Newton Abbott dhe Garesk, gans lies gwelva deg. Yn kynsa, yma an bons hweg a-ugh dhe heyl Teign. A-wosa, yma arvor rudh ogas dhe Dawlish. Wortiwedh, y hwelir an heyl teg a'n avon Esk (Exe).

My a gar yn arbennek an linennow skorr Kernow ha Dewnens. Oll ahanan a aswon an linen dhe Borthia, pub prys meurgomerys gans agan fleghes ha'gan fleghes wynn. Dhe'm brys vy, an gwella linen yw an Linen Tamar a Aberplymm dhe Dhowrgonna (Gunnislake). Pur gostek dhe dhrehevel, gans namnag ugens pons,

kowldhiwedhys veu yn 1908 rag skoodhya bal kober. Byttegyns, an bal a dhegeas deg bledhen wosa bos gorfennys linen an hyns horn. Yndella, nyns o bythkweh an linen budhadow, mes pur deg yw hi. Nans yw hanterkans bledhen, Kledhrennow Bretennek (British Rail) a vynnas degea Linen Tamar, mes an linen a besyas oberi avel linen essensek, ha drefen bos an fordhow erel pur dhrog. An termyn a dheu a hevel pur dha rag an hyns horn, drefen y vos pur erys-da gans havysi.

Yn trist, yn 1963, Doktour Beeching a dhashwithras hensyow horn Ruvaneth Unys, hag ev a erviras yth esa re a hensyow horn ha pubonan a viajsa yn karr y'n termyn a dheu. Y'n jydh hedhyw, yma re a gerri ha gwell via mar pe moy hensyow horn. Nebes linennow skorr 'vas a veu degys kepar ha'n hyns horn dhe Hellys. Hensyow dhe Borthia hag Aberfala a dhuryas gans kaletter. Yn talsogha, an linen dyworth Tavistock dhe Garesk a veu degys; hemm a brovia pennlinen possybyl aral dyworth Aberplymm yn le an linen dres Dawlish le mayth yma lies kudyn.

An nowodhow da yw y tehwel an trenow ethen, dhe'n lyha avel trenow

AN Doktour Richard Beeching yn 1963.

ertach. Nebes linenow skorr re beu dasygerys gans bodhogyon ow tevnnythya trenow ethen yn fenowgh. Rag termyn hir, y hyllir mos a Fordh Vosvena (Bodmin Parkway) dhe Vosvena, an trenow yw oberys gans bodhogyon a Hyns Horn Bosvenegh ha Reswynn (Wenford) hag owth usya trenow ethen. Yma lies hyns horn ertach dhe leow erel, rag ensampel, Hyns Horn Ethen Goon Dart (Dartmoor), Hyns Horn Nans Avon (Avon Valley) ogas dhe Keynsham yn Bristol ha Linen Bleujen an Gog (Bluebell Line) yn Sussex. Ragdres pur nosedhek yw Hyns Horn Hellys a dowl dasygeri linen skorr Hellys koth. Omma, bagas bodhogyon re dhallathas klerya an linen gordevys hag o yn drog studh wosa hanterkans bledhen a dhispresyans. (skeusen a-woles). Bys lemmyn, i re gleryas gwylvos gowir hag a dhasygeras unn mildir a'n linen dyworth Prospidnick dhe Savla Truthall – kowlrians splann. Lemmyn, i a ober trenow ethen yn fenowgh (gwel an skeusen hag an wiasva a-woles).

AN 'Alban Neyja' dhe Worsav Pennsans, 6-10-2018. (Skeusen gans Frank Blewett.)

dynerghi an 'Alban Neyja' ('Flying Scotsman'). Kler yw ynwedh lemmyn trenow dhe vos bysi a-dreus an pow, hag an termyn a dheu dhe vos da rag hensyow horn Ruvaneth Unys. ♦

Kampollansow

Hyns Horn Hellys:
www.helstonrailway.co.uk
www.helstonrailway.org/steam-comes-to-helston

An 'Alban Neyja':
www.flyingscotsman.org.uk

Henwyn Leow:
www.cornishplacenames.co.uk/#places

LINEN Hellys, a verr spys dhe vos klerhes. (Skeusen gans Hyns Horn Hellys.)

Wostiwedh, an hensyow horn ken-edhlek re aswonnis an poos a drenow ethen. Yn mis Hedra 2018, yth en vy onan a'n milyow dhe Worsav Pennsans rag

TREN ethen ow tos dhe Savla Truthall (Truthall Halt), Hyns Horn Hellys. (Skeusen gans Hyns Horn Hellys.)

Dhiworth Manchester dhe Borthia

gans Michael Rottenbury

NANS yw ugens blydhen, my a dheuth ha bos skwithys a dhyski yn skol eylradh yn Trafford, a-dhyghowbarth a Manchester. (Y hwren kara an fleghes, mes ny garen vy an paperweyth.) Ytho, gans ow gwreg, hag yn kontrari dhe gusul agan kerens, ni a werthas agan chi yn Pow Sows rag dalleth bywnans nowydh yn Kernow. Ass o tybyans da! Y'n gwella prys, pris chioiw yn Porthia o haval dhe bris an chi a werthsen ni. Nyns yw hemma an kas lemmyn. Chioiw yn Porthia yw moy kostek es yn neb le ken! Ytho pur lowen en ni dhe brena chi yn rann goth 'A-nans a-hir'* yn Porthia.

Y'n gwettha prys, kales o dendil meur a arghans yn Kernow heb ladra arghantti, mes hedhyw y'n jydh, heb mar, kales yw kavoes arghantti vyth dhe ladra. Ytho, my a wrug gonis lies our, seyth dydh y'n seythun, ow klanhe kenkidhyow hag ow lowartha. Mes pur lowen en vy! Nyns esa gwask vyth (na paperweyth!) ha my a driga yn tyller arbennik pur deg. Ynwedh, nyns o res dhyn erbysi rag dy'goelya.

Yn kynsa, yth esa kentretevogyon oll y'gan kyrghynn mes pub termyn pan wra nebonan mos dhe neb le arall, po merwel martesen, an chi yw gwerthys avel chi dy'goel. Y'n jydh ma ny'gan beus kentretevogyon vyth. Gwav, yn fenowgh, agan chi y honan yw

enowys nosweyth – yma remenant an stret yn tewlder. Nebes kosel yw, heb mar, ha my a yll seni plasennow a ilow rokk pur ughel heb krodhvolow!

Dres an hav, byttegyns, agan bywnans yw pur dhihaval hag yn fenowgh pur dhidhanus. Pub dy'Sadorn da yw genev esedha war an grisow a-rag agan chi ow mires orth an havysi (y'ga herri-tan bras) a wra hwilas aga 'thre' rag an seythun. Pur gul yw an stret ma ha pan dheu kerri-tan an eyl orth y gila, y hyllir gweles hwarvosow pur dhidheurek ha goslowes orth lavarow krev gans geryow klewys yn anvenowgh yn tre Vethodek da!

Nebes havysi a wra tybi bos chioiw y'gan pastell-vro rann a withti gwerin (ni a drig yn pennti koth pyskador). Meur a dornysi a gar esedha war agan grisow rag gul skeusennow ha treweythow sowdhenys yns i mar mirons i a-dryv pan dhov y-n mes a'n gowas!

Yn fenowgh, ynwedh, tus a wra igeri agan daras dhe dhos a-ji ow krysi agan bos soler art (yma lymnansow war an fosow) po gwerthji dillas (yma dillas golghys ow kregi war an gloes-ayra) po koffiji (hanafow war an voes). Unnwyyeth my a dheuth yn-nans dhe'n gegin dhe drovya peswar den a'ga esedh orth an voes. "A wre'ta gul hansel sowsnek?" a wovynnas unn den. "Drog yw genev, re dhiwedhes yw," a worthybis, "hag yn hwir, nyns yw hemma koffiji – hemm yw ow chi!" I a'm gasas heb ger vyth! Prys arall, yth esa ow gwreg ow pareusi brithyli rag koen pan dheuth a-ji den gans kamera ha gul skeusenn anedhi ha mos dhe ves!

Yn despit dhe driga yn istori yn fyw, ny vynnnav mos neb le arall – kyn feuv govynnys kankweyth, "Ple'ma'n Tate?"! ♦

* **A-nans a-hir** = *Downlong*. [Kepar ha leow erell yn Kernow yma *Upalong* ha *Downalong* dhe Borthia. Rann a'n dre ryb an porth yw *Downlong* may triga pyskadorion Porthia. Prydydh Porthia John T. Barber (1904-1994) a gemmeras 'Map Goles an Dre' ('*Son of Down-a-Long*') avel y hanow bardhek pan veu gwrys Bardh yn 1958. Dell hevel nyns yw trelyansow perfydh yn Kernewek a'n henlavarow a Gemow '*upalong*', '*downalong*' ha '*backalong*'.]

Skeusenn dhiworth Pixabay.

Lyther

gans Pol Hodge (28-04-2019)

MEUR dhe les o skrif gans Graham Sandercock (*An Gannas*, niver 509) a-dro dhe <oe> hag <oo>. Ni oll yw akordys bos an son ma leverys [o:], wel namnag yw oll!

Mar nyns yw da genes skrifa loos yn FSS awos bos an keth avel ‘privedhyow’ yn Sowsnek, gwra assaya losik ‘liw yntra du ha gwynn’. Keth gans poos gans semblant a’n ger Sowsnek rag ‘kawghennow’, prag na devnydha posedhek ‘nag yw negedhek’ ha posek ‘a-vri’ ha mars yw ‘meur a ronnedh’ ena pur boos?

Yn *Pronunciation and Spelling of Revived Cornish*, 1985, gans Dr Ken George, a dhallathas skrifa <oe> rag an son /o:/. Rann 11.6.3 a lever, “An vogolen hir a dheuth ogassa: [o:] > [u:] c.1625.” Mes yma lies ensampel a <oo> rag /o:/ kyns 1625:

Yn henwyn-tyller yma Goonhavar (Peran yn Treth) o *Goonhaver* yn 1338, Goonraw (Resrudh) o *Goon Rawe* 1522, Goosyghnans (Logniet) o *Goosyan down* 1540, h.e.

Ha hedhyw yma Goonwartha ogas ha Logh, hag yn Essa yma gwerthji Poll an Woon.

KOFFIJI Poll an Woon yn Essa.

Ynwedh yn ‘Akontys Toll Myghtern VIII’ yma; *John Carloose G1* (Uni Resrudh) 1545, *Richard Lostwoone L3* (S. Austel), *John Woone* (Gerens) 1543, h.e.

Hag yn tekstow... wel yn *Gwrians an Bys*, William Jordan, Hellys 1611, yma lies ensampel a <oo> yn le ewn rag an son /o:/, y’ga mysk yw:

drefan ow bos nooth heb queth – 967, (drefen ow bos nooth heb kweth),

rag cawas susten ha boos – 1032, (rag kavos sosten ha boos),

an howle han loor kekeffrys – 2160, (an howl ha’n loor kekeffrys).

Yn 2008 Kesva an Taves Kernewek a dhanvonas diw gannas dhe Dreyarnen hag y hwrussyn ni dadhla fest yn krev rag <oe> ha kehaval profyans Graham <oa> mes... ♦

Areth a-dro dhe vedia a’n Gernewegva

YTH ESA jornalyas Matthi Clarke yn Kelliwik dy’Mergher 2a mis-Ebrel rag kyhwedhla a’n wasva ha’n gonisyow Radyo an Gernewegva ha Pellwolok an Gernewegva. Ev a res areth dhe vagas a etek esel a-dhiworth an klassow Kernewek a Gelliwik, Essa ha Lannstevan.

Y hyllir goslowes orth Radyo an Gernewegva ha mires orth Pellwolok an Gernewegva dres an wasva:

www.anradyo.com

Meur ras dhe Sally Mollard a’n skeusenn a-woeles. ♦

Gwarnyans an Orsedh yn Boskaswal Wartha

HA HI o fest gwynsek yn Boskaswal Wartha dy'Sadorn 13ves mis-Ebrel yth omguntellas Berth ha Bardhesow Gorsedh Kernow rag gul aga Gwarnyans.

Wosa keskerdh dhe val Gever yth esa solempnita byghan war an splatt yn ogas dhe Dhelow a'n Denbal ena.

Solempnita blydhenyek an Orsedh hevlyna a vydh synsys yn Plen an Gwari dhe Lannust dy'Sadorn an 7ves a vis-Gwynngala. Yma Esedhvos Gorsedh Kernow dhe Lannust keffrys, a-dhia dhy'Yow an 5es bys dhe dhy'Sul an 8ves a vis-Gwynngala. ♦

Skeusenn gudhlenn an mis ma: Rob Tremain, *Cryor an Dre Lanstefan*, a led an keskerdh a-dhia'n kylgh wosa an solempnita.

Skeusenn gans Gareth Parry.

Skeusennow an folenn ma gans Barney Carver.

Lowen on dhe dhegemmeres erthyglow a bup nivel a Gernewek ha skeusennow dhe vos dyllys. Y hyllir aga dannvon dhe:

an.gannas@gmail.com

An Gannas Niver 510
Mis-Metheven 2019

© Kowethas an Yeth Kernewek
ISSN 1469 705X

An Gannas yw dyllys pub mis gans
Kowethas an Yeth Kernewek
An Skrifennyas yw Tim Hambly,
12 Stret an Duk, Lannstevan Wartha,
Kernow, PL15 8HD

☎ **01566 773716**

skrifennyas@btinternet.com

www.cornish-language.org

